

УДК 502/504 : 659

Є. О. Михайлова¹, М. І. Ворожбіян², М. О. Мороз², Г. М. Панчева³

¹Харківській національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

²Український державний університет залізничного транспорту, Україна

³Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна

ПРИНЦИПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ

Розглянуто перспективи застосування екологічного маркування, як дієвого інструменту екологічного маркетингу. Визначено сутність, мету, основні принципи та критерії сертифікації екологічно чистої та безпечної для здоров'я людини та довкілля продукції. Наведено загальну характеристику типів екологічного маркування та найбільш відомих екологічних знаків. Проведено аналіз особливостей впровадження екологічного маркування в Україні.

Ключові слова: екологічне маркування, екологічна сертифікація, екологічна безпека товарів і послуг.

Постановка проблеми

Всебічне вивчення людини, її взаємодії із навколишнім світом призвели до розуміння того, що стан здоров'я населення будь-якої держави є одним з головних нормативних показників ефективності відносин між суспільством та навколишнім природним середовищем. Поліпшення якості та екологічних умов життя людини можливе на основі переходу до екологічно орієнтованої моделі розвитку суспільства, зокрема у сфері споживання товарів та послуг. Сьогодні все більше споживачів у всьому світі віддають перевагу товарам та послугам з поліпшеними характеристиками щодо їх впливу на стан довкілля та здоров'я людини. Одним з основних критеріїв такого вибору є екологічне маркування продукції, що пройшла екологічну сертифікацію.

Екомаркуванню підлягають харчові продукти та питна вода (продукція сільського господарства, хлібобулочні вироби, бакалія, масло тощо), нехарчові товари (папір, канцелярські товари, одяг, миючі засоби, будівельні та оздоблювальні матеріали, комп'ютери, побутова техніка, меблі, транспортні засоби, паливо тощо); послуги (туризм, готелі, ресторани, магазини, виробництво різних видів енергії тощо); різноманітні види робіт, в тому числі будівельні, оздоблювальні та інші.

Екологічне маркуванням – це один із видів екологічної декларації, яка характеризує вплив продукції на навколишнє природне середовище на всіх стадіях життєвого циклу. Маркування може мати форму знака, символу або малюнка, відповідно до нормативних вимог, графічного зображення на виробі або тарі, бути подане у вигляді текстового документа, технічного бюлетеня, рекламного оголошення тощо.

Екологічне маркування відноситься до інструментів екологічного маркетингу, головною задачею якого є забезпечення рівності інтересів охорони навколишнього природного середовища та економічних складових суспільства. Отже, актуальність проблеми, яка розглядається, полягає в тому, що знаки екологічного маркування в світі, зокрема і в Україні, мають надавати споживачам можливість вибрати більш екологічно пріоритетний товар або послугу. Це, в свою чергу, є додатковим механізмом підтримки виробників та організацій, які поліпшують екологічні аспекти своєї діяльності та мають мінімальний вплив на навколишнє природне середовище та здоров'я людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед науковців, що займалися загальними аспектами розвитку концепції екологічного маркетингу та його основних інструментів варто відзначити О. Ф. Балацького, Н. В. Зіновчук, В. О. Лук'яніхіна, О. О. Погрібного, А. В. Ращенко та ін. Проблеми, що пов'язані з принципами та методами реалізації екологічного маркування, відображено в наукових працях С. Ф. Гавенко, О. Д. Конюхової, І. М. Царук, Ю. Б. Шпильової. Питаннями процедури екологічного сертифікації займалися С. В. Берзіна, Г. С. Бузан, Д. Ю. Капотя.

У широкому сенсі всі автори розуміють екологічне маркування, як тип управління розвитку суспільства, спрямований на формування нової екологічної якості життєдіяльності людини з метою забезпечення здоров'я населення, збереження довкілля та раціонального природокористування у контексті вимог концепції сталого розвитку.

Треба відмітити, що наукові дослідження і останні публікації, які стосуються екологічного маркування, розглядають окремі аспекти проблеми.

Для всебічного розуміння необхідності та переваг екологічного маркування товарів та послуг доцільно провести комплексне вивчення цього питання.

Формулювання мети статті

Метою дослідження є комплексний аналіз і визначення перспективності впровадження екологічного маркування товарів та послуг.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати сутність, мету та принципи екологічного маркування;
- дослідити особливості типів екологічного маркування;
- дослідити особливості впровадження екологічного маркування в Україні.

Виклад основного матеріалу

Екологічне маркування (англ. environmental label, ecolabel) – коротко і точно сформульований напис, символ чи зображення, що наноситься на етикетку або пакування продукції чи наводиться у документації на продукцію, технічних бюлетенях, рекламних матеріалах з метою зазначення певної екологічної характеристики продукції, компонента або пакування [1].

Метою застосування екомаркування є стимулювання економіки щодо зниження негативного впливу на довкілля та зменшення негативної дії на здоров'я населення шляхом запобігання забрудненню навколишнього середовища при виробництві товарів та послуг, а також при переробленні продукції, що втратила свої властивості.

Застосування екологічного маркування було рекомендовано на Всесвітній конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро у 1992 році. У прийнятому на конференції «Порядку денному на XXI століття» зазначається: «Урядам у співпраці з промисловим сектором та іншими зацікавленими сторонами слід заохочувати розширення інформаційних програм, що передбачають впровадження екологічного маркування товарів і поширення інформації про екологічні характеристики продукції, з тим щоб споживачі мали можливість робити свідомий вибір щодо тих чи інших товарів» [2].

Таке рішення конференції сприяло розробленню і впровадженню у 1992 році національних багатокритеріальних програм екологічного маркування в багатьох країнах світу: США, Канаді, Австралії, Японії, Тайвані, Республіці Корея, країнах Північної Європи. Досвід перших програм екологічного маркування став основою для створення у 1994 році Глобальної мережі екологічного маркування (англ. Global

Ekolabelling Network (GEN)) – асоціації незалежних організацій з 36 країн світу, які впроваджують системи екологічного маркування відповідно до добровільного міжнародного стандарту ISO 14024.

Основними завданнями діяльності GEN є координація національних систем екологічного маркування, інтеграція критеріїв оцінки життєвого циклу. Асоціація тісно співпрацює з Світовою Організацією Торгівлі та з Комісією ЄС з питань екологічної сертифікації та маркування [3].

Кожна країна чи регіон має власні програми екологічного маркування. Право на нанесення такого маркування отримує виключно сертифікована продукція щодо вимог міжнародного стандарту. В процесі сертифікації продукції розглядаються всі стадії життєвого циклу від етапу отримання сировини до її споживання та утилізації. Міжнародний стандарт ISO 14020 визначає загальні принципи застосування екологічного маркування, відповідно якого маркування має застосовуватися для передачі споживачеві перевіреної, точної та достовірної інформації про екологічні аспекти товарів та послуг [4].

Проведення екологічної сертифікації продукції та отримання знаку екологічного маркування проводиться згідно з наступними принципами [5]:

- добровільність;
- дотримання екологічного та іншого відповідного законодавства;
- досяжність мети екомаркування при сертифікації товарів чи послуг;
- базування на обґрунтованих наукових і технічних критеріях;
- визначення лідерського сегменту товарів та послуг;
- достовірність, релевантність;
- незалежність від комерційних або інших інтересів;
- відкритість і підзвітність;
- можливість своєчасного реагування на ринкові та технологічні зміни;
- узгодженість з керівними принципами міжнародних стандартів серії ISO 14020 та ISO 14024 (або іншими відповідні документи).

Міжнародна організація зі стандартизації – ISO (англ. International Organization for Standardization) розподіляє екологічне маркування на три типи.

I тип екологічного маркування передбачає отримання права на застосування екологічного маркування якщо продукція пройшла екологічну сертифікацію. Сертифікація здійснюється органом з екологічного маркування на відповідність екологічним критеріям, що окремо встановлюються для кожної групи товарів та послуг. Користувач екологічного сертифікату отримує право на застосування екологічного маркування, яке

визначатиме загальні переваги сертифікованої продукції.

Основні положення екологічного маркування I типу наведено у стандарті ISO 14024 (ДСТУ ISO 14024) – «Екологічні маркування та декларації – Екологічне маркування типу I – Принципи та методи» [6].

При видачі екологічного сертифікату застосовують критерії більш жорсткі або додаткові, порівняно з вимогами державних норм, для визначення переваг товарів чи послуг щодо їх впливу на стан довкілля та здоров'я людини протягом його життя. Екологічні критерії мають встановлювати вимоги до показників поліпшених характеристик продукції, наприклад, такі як [2]:

- обмеження або заборона на застосування інгредієнтів чи препаратів за факторами ризику для довкілля та здоров'я людини;
- рівень забруднення натуральної сировини агрохімікатами, токсичними елементами, радіонуклідами;
- споживання енергетичних та водних ресурсів;
- екологічні впливи в процесі виробництва (показники забруднення довкілля);
- обсяги утворених відходів виробництва та споживання;
- придатність пакування (тари) та продукції окремих промислових груп до повторного перероблення тощо.

Екологічна сертифікація та маркування I типу застосовується до різноманітних категорій груп продукції: будівельних та оздоблювальних матеріалів, меблів, текстилю, миючих засобів, косметики, іграшок, продукції харчової

промисловості та ін., а також послуг: тимчасового розміщення (готелі), туристичних, організацій офісного типу («зелений офіс»), закладів освіти («зелений клас»). Конкретні кількісні вимоги до показників поліпшених характеристик сировини, готової продукції чи послуг різняться для кожної категорії [2].

Для продукції харчової промисловості встановлюються (додатково до державних норм) обмеження щодо показників залишкового вмісту токсичних елементів, мікотоксинів, нітратів, радіонуклідів, пестицидів. Вводиться заборона на застосування ГМО, інгредієнтів ненатурального походження, небезпечних і потенційно небезпечних харчових добавок.

Для текстилю заборонено використовувати оловоорганічні сполуки та ароматичні аміни, пігменти на основі свинцю. Обмежується залишковий вміст токсичних елементів та агрохімікатів в тканинах із сировини рослинного походження.

Для виробництва будівельних матеріалів забороняється застосування канцерогенних речовин, обмежується вміст летких сполук, важких металів та радіонуклідів тощо.

Екологічне маркування I типу може складатись з окремих чи об'єднаних елементів у формі тверджень, які вказують на перевагу чи характеристику продукції (відповідно до екологічного критерію), або графічного зображення (знаку екологічного маркування). Приклади представлено в табл. 1 [7].

Таблиця 1

Знаки екологічного маркування I типу

Знаки екологічного маркування	Пояснення
1	2
	Еколейбл Євросоюзу. Введено з 2001 року як єдине екомаркування товарів. Присвоюється продуктам і виробникам, які задовольняють вимогам екологічних стандартів (незабруднення довкілля в процесі виробництва і утилізації, відсутність шкідливих речовин тощо)
	«Скандинавський лебідь» – знак країн Північної Європи (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Нідерланди) – відповідність скандинавським екологічним нормативам. З 1999 року цей екологічний знак дає гарантію, що товар або послуга задовольняє надзвичайно високим екологічним стандартам, які враховують життєвий цикл, негативні впливи, якість, дотримання нормативів
	«Блакитний Ангел» (Німеччина). Це перший і найстаріший у світі екологічний знак для товарів і послуг. Був створений в 1977 році. Орієнтований на максимальне зниження шкідливого впливу на довкілля та випуск продукції, що відповідає критеріям екологічності, які поновлюються кожні 2 – 6 років

Продовження табл. 1

1	2
	<p>Есоgarantie (Бельгія) – стандарт, призначений для екологічно чистих продуктів. Есоgarantie розробила суворі стандарти для засобів особистої гігієни, косметики та миючих засобів</p>
	<p>«Зелена печатка» – екознак, схвалений у США з 1989 року. Це сертифікація товарів, послуг, ресторанів та готелів, що базується на стандартах, які містять критерії ефективності, здоров'я та стійкості</p>
	<p>Екологічний знак японської асоціації з охорони навколишнього середовища</p>
	<p>«Экологически безопасный продукт» – російський екологічний знак, у маркуванні використовується «Знак качества XXI века», який сприяє формуванню вітчизняного ринку натуральної та екологічно безпечної продукції найвищої якості, а також впровадженню найліпших існуючих технологій для виробництва такої продукції</p>

II тип екологічного маркування визначає конкретну екологічну характеристику продукції. Основні засади цього типу викладені у стандарті ISO 14021 (ДСТУ ISO 14021) – «Екологічні маркування та декларації – Екологічні самодекларації – Екологічне маркування типу II» [6]. Найпоширеніші екологічні самодекларації: «здатний до розкладання», «розбірна конструкція», «продукція зі збільшеним терміном служби», «рекуперована енергія», «придатний до повторної переробки», «вміст повторно переробленого матеріалу», «знижене енергоспоживання», «знижене використання ресурсів», «маловідходний», «знижене водоспоживання».

Самодекларацію слід супроводжувати поясненням, якщо її твердження може призводити до непорозуміння. Користувач екологічного маркування повинен відповідати за оцінювання та

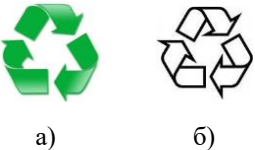

надання даних, необхідних для перевірки екологічних самодекларацій II типу.

Для досягнення достовірних результатів, потрібних для перевірки твердження, слід вжити заходи з оцінювання екологічних характеристик продукції. Процедура оцінювання має бути повністю задокументованою, і користувач маркування має забезпечити оприлюднення інформації та зберігання документації щодо підтвердження екологічного твердження за результатами оцінювання. Тривалість зберігання такої документації повинна становити весь період, поки продукція розміщена на ринку та період після продажу продукції, виходячи з її терміну придатності (експлуатації).

Найбільш відомі знаки екологічного маркування II типу наведено в табл. 2 [7].

Таблиця 2

Знаки екологічного маркування II типу

Знаки екологічного маркування	Пояснення
1	2
 <p>a) б)</p>	<p>Знак рециклінгу (вторинної переробки), який ще має назву «Стрічка Мебіуса»: а) – заштрихований варіант означає, що продукт чи упаковка для нього містять повторно перероблену сировину (наприклад, макулатуру) – (Recycled); б) – незаштрихованим знаком позначають продукцію чи її упаковку, що можуть бути повторно перероблені – (Recyclable). Виробникам рекомендується поряд зі знаком уточнити процент «вторинності»</p>
	<p>Знак «Замкнутий цикл»: створення – застосування – утилізація. Ставиться на упаковку або товар з полімерних матеріалів та інформує про те, що упаковка або товар придатні для вторинної переробки</p>

1	2
	Знак можливої переробки скла
	Знаки означають, що вироб чи пакувальний матеріал підлягають біологічному розкладу на 100 %
	Значення цього знаку полягає у заклику не смітити, здавати використані вироби на повторне перероблення і викидати їх у роздільні сміттєві баки для паперу, скла, полімеру, ганчір'я тощо. Такий знак зазвичай наноситься поряд із написами «Тримай країну в чистоті!» («Keep your country tidy») чи «Дякуємо» («Thank you», «Gracias»)
	Знак «Не викидати! Здати в спеціальний пункт прийому» вказує на необхідність окремого збору і викидання використаних джерел живлення (ламп, батарейок і акумуляторів), що містять деякі небезпечні речовини, наприклад, ртуть, кадмій і свинець
	Знак «Келих-вилка» наноситься на пластиковий посуд і інформує про придатність пластикового виробу для контакту з харчовими продуктами

До екологічного маркування III типу (екологічна декларація) відноситься стандарт ISO/TR 14025 (ДСТУ ISO/TR 14025) – «Екологічні маркування та декларації – Екологічні декларації типу III» [6].

Незважаючи на добровільність екологічного маркування, застосування суб'єктами господарювання нечіткого або неправдивого екологічного маркування є ознакою порушення чинного законодавства. Такі позначки на товарах, як «екологічно чистий», «екологічно безпечний», «екологічно сприятливий», «незабруднюючий», «зелений», «сприятливий до природи» тощо, є лише маркетинговою рекламою [2].

Програма екологічного маркування в Україні впроваджується з 2003 року з ініціативи Всеукраїнської громадської організації «Жива планета» та сприяння Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування і ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та Міністерства екології та природних ресурсів України з метою розвитку виробництва продукції з мінімальним впливом на стан довкілля та здоров'я людини.

Мета програми полягає у створенні організаційних, нормативно правових та економічних механізмів стимулювання підприємств-виробників продукції, яка відповідає критеріям екологічної якості, на основі ефективного використання ресурсного та науково-виробничого потенціалу, ринкових перетворень у господарському та промисловому комплексі, а також у розробленні

правових засад та інструментів державного стимулювання цих процесів.

В рамках програми екологічного маркування проводяться науково-практичні семінари, що ознайомлюють вітчизняних виробників та представників місцевого самоврядування з сучасними науковими підходами в галузі охорони довкілля, допомагають визначитися з новими методами організації виробництва з урахуванням екологічних вимог, розглядають питання стосовно впровадження новітніх технологій, спрямованих на підвищення рівня екологічної безпеки та культури виробництва.

У 2003 році відповідно Всеукраїнського проекту «Розвиток сталого (збалансованого) виробництва та споживання в Україні» було утворено орган сертифікації продукції – Центр екологічної сертифікації та маркування ВГО «Жива планета» [8].

З 2004 року український орган екологічної сертифікації продукції увійшов до складу Глобальної мережі екологічного маркування (GEN) та отримав статус члена Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського виробництва (IFOAM) (Рис. 1, а). Також орган сертифікації продукції «Жива планета» є офіційним представником в Україні Міжнародного інституту органічної сертифікації та етики (ICEA) (Рис. 1, б) та здійснює органічну сертифікацію сільськогосподарської продукції на відповідність міжнародним, європейським та національним органічним стандартам США та Японії (Рис. 1, в).

Рис. 1. Центр екологічної сертифікації та маркування ВГО «Жива планета» (де а – знаки Глобальної мережі екологічного маркування та Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського виробництва; б – знак Міжнародного інституту органічної сертифікації та етики; в – знаки європейського та національних органічних стандартів США та Японії)

Орган сертифікації «Жива планета» здійснює оцінку екологічних переваг товарів, виробів, послуг згідно міжнародного стандарту ISO 14024. Рівень його компетенції підтверджено міжнародною та національною акредитацією на відповідність вимогам стандарту ISO/Guide 65 (EN 45011, ДСТУ EN 45011) «Загальні вимоги до органів, які керують системами сертифікації продукції».

Вимоги щодо присвоєння і застосування екологічного маркування в Україні, процедури розроблення та перегляду екологічних критеріїв встановлено Технічним регламентом з екологічного маркування [1]. Відповідно цього положення для застосування екологічного маркування суб'єкт господарювання повинен пройти процедуру оцінки відповідності продукції встановленим екологічним критеріям в органі з екологічного маркування.

Орган з екологічного маркування після подання суб'єктом господарювання повного пакета необхідної документації видає йому в установленому порядку сертифікат екологічного маркування, що має реєстраційний номер, та укладає угоду про право застосування екологічного маркування на строк дії сертифіката [9].

Екологічна сертифікація продукції відноситься до добровільних видів сертифікації. Об'єктами сертифікації є харчові продукти, різноманітні товари та виробы, послуги, об'єкти нерухомості тощо. Екологічному маркуванню не підлягають: лікарські засоби, призначені для використання людиною; ветеринарні препарати; медичні виробы; товари, що містять речовини, препарати та суміші, класифіковані відповідно до нормативів та стандартів України як токсичні, мутагенні, канцерогенні, небезпечні для довкілля, крім окремих категорій продукції, які технічно неможливо замінити альтернативними або загальні

екологічні характеристики продукції значно вищі порівняно з іншою продукцією цієї ж категорії, за обов'язкової умови, що вміст небезпечних речовин не перевищує 0,1 % маси продукції.

Український знак екологічного маркування зображує стилізованого під зелений паросток журавлика на фоні Землі, і символізує життя на нашій планеті (Рис. 2). Під знаком розташовується код екологічного стандарту, на відповідність якому пройшла сертифікацію маркована ним продукція.

Рис. 2. Знак екологічного маркування України

Сертифікована продукція отримує право відтворення знаку екологічного маркування на етикетці, а також на документації та рекламних матеріалах підприємства-виробника даної продукції, що підтверджується міжнародним сертифікатом відповідності.

Асортимент екологічної продукції на ринку України є досить обмеженим. На сьогоднішній день екологічні сертифікати, що надають право на застосування екологічного маркування, мають приблизно 60 товаровиробників серед яких [8]: ДП «Сантрейд» соняшникова олія ТМ «Олейна», ІП «Кока-Кола Беверіджз» питна вода «BONAQUA», ТОВ «Національна горілчана компанія» горілка ТМ «Хлібний дар», компанія «САН ІнБев Україна» пиво ТМ «Чернігівське», «Торговий дім «Щедро» кетчуп томатний для дітей ТМ «Щедро», корпорація «Біосфера» товари побутової хімії ТМ «Фрекен

БОК», лакофарбова продукція компанії ТОВ «Снежжа-Україна», ОВ «ВЕМАКО» лакофарбові матеріали ТМ «Байріс» тощо.

В Україні було проведено кількісне соціологічне дослідження методом особистих вуличних інтерв'ю щодо необхідності екологічного маркування [10]. За результатами опитування 52 % споживачів знають або щось чули про екологічне маркування. При цьому, для 44 % опитаних жоден з екознаків, наведених на упаковці продукції, не був відомим. Треба зазначити, що для 81 % споживачів наявність екологічного знаку на пакуванні підвищує довіру до якості товару.

Цікаве те, що 55 % опитаних пов'язує поняття «екологічно безпечна продукція» з безпекою для здоров'я людини, і лише 12 % споживачів усвідомлюють, що це відповідає мінімальному негативному впливу всіх стадій життєвого циклу продукції на стан довкілля.

Соціальне дослідження, проведене як в Україні так і в країнах Європи [11], показало, що більшість споживачів, які дбають про своє здоров'я, згодні купувати екологічно чисті продукти харчування, що не містять пестицидів та шкідливих хімічних речовин, навіть, якщо вони будуть на 10-30 % дорожчими порівняно з іншою альтернативною продукцією.

Висновки

Таким чином, застосування екологічного маркування є перспективним інструментом сучасного маркетингу, який інформує споживача про властивості та переваги продукції або особливості утилізації відходів упаковки.

Маркування екологічно чистої та безпечної продукції підвищує її конкурентоспроможність, сприяє визнанню продукції на світовому ринку, посилює її експортний потенціал.

З точки зору захисту довкілля, отримання екологічного сертифікату сприяє підвищенню екологізації діяльності підприємств, стимулює скорочення споживання енергії, води, сировини, зменшенню кількості відходів за рахунок переорієнтації виробничих процесів на маловідходні технології.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України № 529 від 18 травня 2011 р. «Про затвердження Технічного регламенту з екологічного маркування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/529-2011-n>.
2. Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/content/ekologichne-markuvannya.html>.
3. Global Ecolabelling Network (GEN (n.d.)). Official site. Retrieved from

<https://globalecolabelling.net>.

4. A guide to environmental labels – for Procurement Practitioners of the United Nations System (n.d.). UNOPS. Retrieved from https://www.ungm.org/Areas/Public/Downloads/Env_Labels_Guide.pdf.

5. Global ecolabelling network (gen) information paper: introduction to ecolabelling (n.d.). Retrieved from <https://globalecolabelling.net/assets/Uploads/intro-to-ecolabelling.pdf>.

6. Study on different types of Environmental Labelling (ISO Type II and III Labels): Proposal for an Environmental Labelling Strategy (n.d.). Retrieved from http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/about_ecolabel/reports/erm.pdf.

7. Ecolabel Index (n.d.). Retrieved from <http://www.ecolabelindex.com>.

8. Центр екологічної сертифікації та маркування ВГО «Жива планета». Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua/>.

9. Берзіна, С. В. Екологічна сертифікація та маркування : Методичний довідник [Текст] / С. В. Берзіна, Д. Ю. Капотя, Г. С. Бузан. – К. : вид-во Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 114 с.

10. Гавенко, С. Ф. Особливості екологічного маркування [Текст] / С. Ф. Гавенко, О. Д. Конюхов // Наукові записки [Української академії друкарства]. Серія : Технічні науки. – 2015. – № 1. – С. 59-64.

11. Sörqvist, P., Marsh, J. E., Holmgren, M., Hulme, R., Haga, A., Seager, P. B. (2016). Effects of labeling a product eco-friendly and genetically modified: A cross-cultural comparison for estimates of taste, willingness to pay and health consequences. *Food Quality and Preference*, 50, 65-70.

References

1. The Cabinet of Ministers of Ukraine number 529 of May 18, 2011 "On Approval of the Technical Regulation on Environmental Labelling" (n.d.). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/529-2011-n>.
2. Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine (n.d.). Official site. Retrieved from <https://menr.gov.ua/content/ekologichne-markuvannya.html>.
3. Global Ecolabelling Network (GEN (n.d.)). Official site. Retrieved from <https://globalecolabelling.net>.
4. A guide to environmental labels – for Procurement Practitioners of the United Nations System (n.d.). UNOPS. Retrieved from https://www.ungm.org/Areas/Public/Downloads/Env_Labels_Guide.pdf.
5. Global ecolabelling network (gen) information paper: introduction to ecolabelling (n.d.). Retrieved from <https://globalecolabelling.net/assets/Uploads/intro-to-ecolabelling.pdf>.
6. Study on different types of Environmental Labelling (ISO Type II and III Labels): Proposal for an Environmental Labelling Strategy (n.d.). Retrieved from http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/about_ecolabel/reports/erm.pdf.
7. Ecolabel Index (n.d.). Retrieved from <http://www.ecolabelindex.com>.

8. Center for Environmental Certification and Labeling of the NGO "Living Planet". (n.d.). Official site. Retrieved from <http://www.ecolabel.org.ua/>.

9. Berzina, S. V., Kapotia, D. Yu., Buzan, G. S. (2017). Environmental certification and labelling. *Methodical directory*.

10. Havenko, S. F., Konyukhov, O. D. (2015). Features of Environmental labelling. *Scientific Notes [Ukrainian Academy of Printing]. Series: Engineering, 1*, 59-64.

11. Sörqvist, P., Marsh, J. E., Holmgren, M., Hulme, R., Haga, A., Seager, P. B. (2016). Effects of labeling a product eco-friendly and genetically modified: A cross-cultural comparison for estimates of taste, willingness to pay and health consequences. *Food Quality and Preference, 50*, 65-70.

Рецензент: д-р техн. наук, проф. С. М. Логвінков, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Автор: МИХАЙЛОВА Євгенія Олександрівна
кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

E-mail – mykhailova.e@ukr.net

ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0182-0823>

Автор: ВОРОЖБІЯН Михайло Іванович
доктор технічних наук, професор, професор кафедри
Український державний університет залізничного
транспорту

E-mail – JSJS77@ukr.net

ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3286-6218>

Автор: МОРОЗ Микола Олександрович
кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри
Український державний університет залізничного
транспорту

E-mail – ssekret@ua.fm

ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0852-2677>

Автор: ПАНЧЕВА Ганна Михайлівна
кандидат технічних наук, старший викладач
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут»

E-mail – panchevaana@mail.ru

ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9397-3546>

PRINCIPLES OF ENVIRONMENTAL LABELLING OF PRODUCTION

E. O. Mykhailova¹, M. I. Vorozhbiian², M. O. Moroz², G. M. Pancheva³

¹Simon Kuznets Kharkov National University of Economics, Ukraine

²Ukrainian State University of Railway Transport, Ukraine

³National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine

The article discusses the use of environmental labelling as an effective tool of environmental marketing. Its main task is to ensure the equality of interests of environmental protection and economic components of society.

The environmental label may be given in the form of a phrase, symbol or image on the packaging, in the technical documentation or advertising material in order to indicate a certain ecological characteristics of the product, component or packaging. The right to apply such label can be received only by obtaining ecological certificate which meets the requirements of international standards. In the process of certification, all stages of the life cycle of an object are considered from the stage of obtaining raw materials to its consumption and utilization, as well as its impact on human health.

Environmental certification is carried out in accordance with the principles of voluntary nature, compliance with environmental legislation, independence from commercial interests, openness, flexibility, compliance with the criterias of international standards of the series ISO 14020 and ISO 14024, etc. There are three types of environmental labelling, each of which characterizes certain product properties and has the appropriate environmental labels.

The Center for Environmental Certification and Labelling of the APO "Living Planet" operates in Ukraine. It is a part of the Global Environment Label Network (GEN). This organization carries out environmental certification and labelling of food, goods and services, guided by international standards in the field of environmental management of the ISO 14000 series. Signs of environmental label give consumers the opportunity to choose more environmentally-friendly products. This is an additional mechanism for supporting producers who produce products with minimal impact on the environment and human health.

For today in Ukraine only 60 producers of goods and services have environmental certificates that grant the right to apply environmental labels. However, based on the data presented, the promise of the introduction of environmental labelling in Ukraine is proven.

Keywords: environmental labelling, environmental certification, ecological safety of goods and services.